

Piotr Iwan

"Klasyfikacje statystyczne w
przekładzie na język niemiecki",
Artur Dariusz Kubacki, Warszawa
2009 : [recenzja]

Lingwistyka Stosowana / Applied Linguistics / Angewandte Linguistik nr 3,
304-307

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

tabele, ilustracje), ułatwiające objaśnienie poszczególnych kwestii i przeprowadzenie ćwiczeń.

Publikacja stanowi bez wątpienia lekturę obowiązkową dla wszystkich studentów kierunków neofilologicznych, a także aktywnych zawodowo nauczycieli, gdyż w znakomity sposób pozwala z jednej strony na zapoznanie się z podstawami dydaktyki języków obcych, z drugiej zaś umożliwia systematyzację, odświeżenie i pogłębienie już posiadanej wiedzy.

Aleksandra Łyp-Bielecka

Artur Dariusz KUBACKI, *Klasyfikacje statystyczne w przekładzie na język niemiecki* C. H. Beck, Warszawa, 2009, 1403 s.

Wydane w roku 2009 przez wydawnictwo C.H. Beck *Klasyfikacje statystyczne w przekładzie na język niemiecki* stanowią novum na polskim rynku wydawniczym i składają się z tłumaczeń z języka polskiego na język niemiecki trzech głównych klasyfikacji: Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU), Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) i Klasyfikacji Zawodów i Specjalności. Omawiane obszernie źródło terminologiczne obejmuje 1403 strony w częściach głównych, jak również wprowadzenie w języku polskim i niemieckim (Einführung) oraz wykaz skrótów (Abkürzungsverzeichnis). Ponadto w publikacji znalazły się dodatkowo następujące polskie klasyfikacje wraz z ich tłumaczeniami na język niemiecki: Alfabetyczny indeks zawodów i specjalności, Polska Klasyfikacja Działalności (PKD 2004) według stanu prawnego przed 01.01.2008. Jak wynika ze wstępu autora, omawiane zestawienie obejmuje ponad 20 000 haseł, a zawarte w nim standardowe klasyfikacje i nomenklatury mają znaleźć zastosowanie w statystyce, dokumentacji i ewidencji, jak też w rachunkowości, urzędowych rejestrach i administracyjnych systemach informatycznych. Publikacja przeznaczona jest dla polskich i niemieckich urzędników, tłumaczy przysięgłych języka niemieckiego, studentów germanistyki oraz wszystkich osób zainteresowanych problematyką polskich klasyfikacji statystycznych i ich tłumaczeniem na język niemiecki.

Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług (Polnische Klassifikation von Waren und Dienstleistungen) została opracowana w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29.10.2008r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (Dz.U. 2008 Nr 207, poz. 1293), a w jej tłumaczeniu na język niemiecki autor wykorzystał Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Europy (WE) nr 451/2008 z dnia 23.04.2008 ustanawiające nową klasyfikację statystyczną produktów według działalności (CPA) i uchylające dotychczasowe rozporządzenie EWG nr 3696/93. Klasyfikacja PKWiU jest podzielona na sekcje oznaczone literami od A do U, obejmujące różnorodne produkty i usługi z wszelkich istniejących dziedzin produkcji

materialnej (rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa, rybactwa, górnictwa, przetwórstwa przemysłowego, energii elektrycznej, paliw, budownictwa itp.), jak też z zakresu handlu, gospodarki magazynowej, turystyki, usług w zakresie informacji i komunikacji, usług finansowych, obsługi nieruchomości, usług naukowych i technicznych, usług w zakresie administracji publicznej i obrony narodowej, edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i rozrywki oraz pozostałych usług, w tym usług gospodarstw domowych i zespołów eksterytorialnych.

Autor dokonał zestawienia nazw polskich i ich tłumaczeń na język niemiecki w postaci tabelarycznej, uwzględniając przy tym podział na w/w grupy tematyczne i w ich obrębie odpowiednio ponumerowane podgrupy. Na podkreślenie zasługuje przyporządkowanie polskim określeniom uzualnych niemieckich odpowiedników funkcjonalnych, które funkcjonują faktycznie w obrocie gospodarczym, a nie dosłowne tłumaczenie składników terminów polskich, np. 01.43.1 *Konie i pozostałe zwierzęta koniowate, żywe* – niem. 01.43.1 *Pferde und Esel, lebend* (dosł. *Konie i osły, żywe*), 08.11.3. *Kreda i dolomit inny niż kalcynowany* – niem. *Kreide und Dolomit, auch gebrannt oder gesintert* (dosł. *Kreda i dolomit, także palony i spieczony*) czy też 10.11.33 *Mięso z owiec zamrożone* – niem. *Lamm- oder Schaffleisch, gefroren* (dosł. *Jagnięcina i baranina zamrożona*).

Polska Klasyfikacja Działalności (Polnische Klassifikation der Wirtschaftszweige (2007) została opracowana w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007r w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz.U. 2007 Nr 251, poz. 1885), a w jej tłumaczeniu na język niemiecki autor wykorzystał uzualne pojęcia stosowane w niemieckim obrocie gospodarczym i klasyfikacjach statystycznych. Niekiedy polskie sformułowania terminologiczne wydają się być zbyt obszerne i opisowe, a ich tłumaczenie na język niemiecki jest mimo to zwięzłe i precyzyjne, np. 56. *Działalność usługowa związana z wyżywieniem* – niem. 56. *Gastronomie* (dosł. *Gastronomia*), 53. *Działalność pocztowa objęta obowiązkiem świadczenia usług powszechnych (operatora publicznego)*- niem. *Staatliche Postdienste* (dosł. *Państwowe służby pocztowe*), 90.01.2. *Działalność związana z wystawianiem przedstawieli artystycznych* – niem. 90.01.2. *Darstellende Kunst* (dokładny odpowiednik funkcjonalny określenia polskiego). Przy tłumaczeniu uwzględniono również szczegółowe różnice w zakresie poszczególnych działalności w Polsce i krajach niemieckiego obszaru językowego, które wynikają z różnic w systemach gospodarczych i kulturach poszczególnych krajów i znajdują swe odzwierciedlenie w języku.

Klasyfikacja Zawodów i Specjalności (Klassifikation der Berufe und Fachgebiete) obejmuje tabelaryczne zestawienie zawodów wykonywanych w Polsce i ich funkcjonalnych odpowiedników w Niemczech i pozostałych krajach niemieckojęzycznych. Tłumaczenia oznaczeń zawodów z języka polskiego na język niemiecki uwzględniają uzualne użycie języka niemieckiego, o czym świadczą m.in. następujące przykłady: 513101 *Matka zastępcza* 513101 (niem. *Pflegemutter*, nie **Ersatzmutter*), 511301 *Pilot wycieczek* (niem. 5111301 *Reiseleiter*, nie **Reisepilot*), 347401 *Aktor cyrkowy* (niem. 347401 *Zirkuskünstler*, nie **Zirkusschauspieler*),

246201 Duchowny religii mojżeszowej (niem. 246201 *Rabbiner*), 915206 *Woźny* [niem. 915206 *Hausmeister* (Schule) *Gerichtsdienner* (Gericht)].

W zestawieniu występują zawody rzadkie, których brzmienie jest często obce, a znaczenie niejasne, np. 933107 *Sztauer–trymer* (niem. *Stauer und Trimmer*) lub występujące jedynie potencjalnie lub teoretycznie, np. *domokrażca* (niem. *Hausierer*), gdyż oznaczenie to jest pejoratywne i nikt raczej nie będzie go używał, sporządzając umowę o pracę. Z drugiej strony jednak, terminologią powyższą posługiwać się będą głównie specjaliści i nie powinno dla nich stanowić problemu właściwe użycie poszczególnych pojęć.

Niektóre polskie oznaczenia zawodów są mało precyzyjne i mogą nasuwać skojarzenia z innymi kontekstami (np. 816109 *Obchodowy bloku*, 514), ale autor tłumaczenia doskonale poradził sobie z tym problemem, znajdując jednoznaczne odpowiedniki w języku niemieckim (np. 816109 *Kraftwerksblockwärter*, tzn. *Obchodowy bloku w elektrowni*). Inną kwestię stanowią oznaczenia zawodów zapożyczone z innych języków np. 734301 *Giloszer* z niemieckim odpowiednikiem *Guillocheur*, gdzie dobrze byłoby w formie przypisu wyjaśnić, że chodzi tutaj o osobę obsługującą gilotynę do papieru w wytwórni papierów wartościowych, a nie gilotynę do obcinania głów podczas realizacji filmu historycznego o rewolucji francuskiej.

Dobłą strategią tłumaczenia jest zastosowanie oryginalnych nazw zawodów, które zostały zapożyczone z języka angielskiego i utrwaliły się w języku niemieckim (np. 347402 *Kaskader filmowy* – niem. *Stuntman*). Autor zestawienia polskich i niemieckich określeń zawodów podaje również niekiedy podwójne określenia zawodów (np. 521103 *Statysta* – niem. *Statist, Komparse*), co można by zastosować również do określeń tradycyjnych zawodów (np. 742203 *Kolodziej* – niem. *Stellmacher*, również jako *Wagner*). W zestawieniu nie podano np. tradycyjnego zawodu *Grabarz* (niem. *Totengräber*), występuje natomiast zawód 931201 *Kopacz*, co zostało umiejętnie przetłumaczone jako 931201 *Gräber*, w zakres którego wchodzi również pojęcie *Totengräber*. W miejsce tradycyjnego zawodu *Szewc* w zestawieniu występuje polski 744305 *Szewc-naprawiacz* o zawężonym zakresie znaczeniowym, co jednak autor tłumaczenia słusznie tłumaczy jako *Schuhmacher und –reparierer* (dosł. *Szewc i szewc-naprawiacz*), co jest zgodne ze stanem faktycznym. W tłumaczeniu zostały uwzględnione również oficjalne polskie i niemieckie oznaczenia narodowości i grup etnicznych (np. 513104 *Asystent edukacji romskiej* – niem. 533104 *Bildungsassistent für Sinti und Roma*), co świadczy o jego wysokiej jakości.

Alfabetyczny indeks zawodów i specjalności (Verzeichnis der Berufe und Fachgebiete) sporządzony w języku polskim i niemieckim ułatwia odnajdywanie określeń poszczególnych zawodów i umożliwia systematyczne przyswajanie terminologii w tym zakresie. Również *Polska Klasyfikacja Działalności 2004* (Polnische Klassifikation der Wirtschaftszweige 2004) i jej tłumaczenie na język niemiecki mogą być pomocne przy porównaniach z określeniami stosowanymi w *Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług 2008*.

Autor w trakcie dokonywania tłumaczeń omawianych klasyfikacji z języka polskiego na język niemiecki wykorzystał paralelne dokumenty w języku niemieckim, uzyskując poprzez to spójność terminologiczną tłumaczeń polskich klasyfikacji z odpowiednimi dokumentami w języku niemieckim oraz uzualność struktur nazwotwórczych charakterystycznych dla języka niemieckiego. Dzięki temu zabiegowi przyszli niemieckojęzyczni użytkownicy *Klasyfikacji statystycznych* otrzymują zestawienia nie tylko precyzyjne i poprawne merytorycznie, ale także składające się z uzualnych niemieckich odpowiedników funkcjonalnych, które na co dzień są stosowane w odpowiednich klasyfikacjach w krajach niemieckiego obszaru językowego.

Piotr Iwan

**Katarzyna SUJKOWSKA-SOBISZ, Katarzyna Wyrwas,
Mały słownik terminów teorii tekstu, Oficyna Wydawnicza
Rytm, Warszawa 2005, 224 s.**

„Mały słownik terminów teorii tekstu” autorstwa Katarzyny Wyrwas i Katarzyny Sujkowskiej-Sobisz ukazał się w 2005 roku nakładem oficyny wydawniczej „Rytm”, zaś głównym inicjatorem jego wydania było krakowskie „Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego”.

Jak podają autorki we wstępie, słownik ten jest pierwszą pozycją tego rodzaju napisaną w języku polskim, a ich zamiarem było zgromadzenie najważniejszych terminów funkcjonujących w badaniach nad tekstem. W *Słowniku* znalazło się ok. 305 haseł, a do jego stworzenia skorzystano z 222 pozycji bibliograficznych, z czego aż 163 to dzieła polskich autorów. *Słownik* dedykowany jest najbliższej rodzinie autorek.

Aby docenić wartość *Słownika* – wskazać na jego dobre, ale również słabsze strony, oraz sprawdzić, na ile udało się autorkom zrealizować zamierzony cel, warto przyjrzeć się kilku wybranym terminom, których opracowanie może budzić pewne zastrzeżenia lub być niejasne, a które są kluczowe dla lingwistyki tekstu. Do takich terminów należy „funkcja komunikacyjna”. Autorki definiują funkcję komunikacyjną jako „nastawienie tekstu na chęć porozumienia się nadawcy i odbiorcy”. Wyrażenie to jest nieco nieprecyzyjne, ponieważ natychmiast pojawia się pytanie, w jaki sposób tekst może nastawić się na porozumienie lub zostać nastawionym na chęć porozumienia się, jako że tekst nie jest żadnym bytem autonomicznym wobec człowieka. Precyzyjniej sformułowana definicja powinna brzmieć na przykład „funkcja, którą nadawca przypisuje tekstowi w celu porozumienia się z odbiorcą”.

Dalej autorki piszą: „Zwykło się sądzić, że funkcja komunikacyjna jest podstawową funkcją języka, jednak jej pierwszorzędność na poziomie tekstu nie jest już